

Asia: VN/2588/2024

Lausuntopyyntö: Arviomuistio kansallisen julkisten hankintojen tietovarannon perustamisesta ja ostolaskutietojen julkaisemisesta

Yleistä

Ovatko arviomuistion nykytilan kuvausta koskevat osiot oikeansuuntaisia ja riittävän kattavia? Olisiko nykytilan kuvausta syytä täydentää joillain näkökulmilla tai tarpeellisilla tiedoilla?

Kansallisen julkisten hankintojen tietovarannon tavoitteet ovat kannatettavia. Jatkovalmistelussa ehdotamme otettavaksi tarkempaan tarkasteluun tietovarannon innovaatiovaikutukset sekä ennakoitiedon hyödyntämisen mahdollisuudet hankintojen suunnittelussa. Sekä hankintayksiköiden että tarjoajien on osattava päätöksenteossaan ennakoida muuttuvaa toimintaympäristöä, päivittää joustavasti osaamistaan muuttuviin olosuhteisiin sopivaksi, ja tarvittaessa uudelleensuunnata toimintaansa.

Hankintayksiköille aiheutuva hallinnollinen taakka arvioidaan huomattavassa osassa toimenpiteitä joko kohtalaiseksi tai merkittäväksi. Lisäksi muistiossa on todettu tietojärjestelmiin liittyvät kustannukset. On syytä huomioida, että niiden arvioiminen hankintayksiköiden näkökulmasta ei tässä vaiheessa ole mahdollista, mutta ne voivat olla huomattavia. Jatkovalmistelussa asiaa olisi hyvä arvioida tarkemmalla tasolla. Kustannusten hillitsemiseksi jatkovalmistelussa tulisikin kiinnittää huomiota keinoihin manuaalisen työn vähentämiseksi sekä tiedon syöttämiseen vain kerran hankintaprosessin aikana.

Ovatko arviomuistioissa esitetyt toimenpiteet vaikutuksineen oikeansuuntaisia? Olisiko toimenpiteitä syytä täydentää joillakin näkökulmilla jatkovalmistelussa?

-

Hankintatietovarannon soveltamisala ja säädösympäristö

Onko hankintatietovarannon perustamisen ja ylläpidon edellyttämät sääntelytarpeet tunnistettu kattavasti?

-

Onko sellaisia hankintayksiköitä tai hankintoja, jotka erityisesti tulisi rajata tulevan hankintatietovarantoa koskevan sääntelyn ulkopuolelle tai toisaalta sisällyttää siihen?

-

Sisältävätkö hankintayksiköiden ostolaskutiedot henkilötietoja siinä määrin, että niiden käsittely saattaisi aiheuttaa EU:n yleisessä tietosuojasetuksessa tarkoitetun korkean riskin? Jos kyllä, yksilöi, millaisia henkilötietoja tai erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia henkilötietoja hankintadata voi sisältää.

-

Mille organisaatioille tulisi säätää oikeus saada omien tehtäviensä kannalta välttämättömät tiedot hankintatietovarannosta salassapitosäännösten estämättä?

-

Hankintatietovarannon tietosisällöt

Puuttuuko hankintatietovarantoon kerättävien tietojen listauksesta joitakin olennaisia tietosisältöjä?

-

Puuttuuko toimenpiteistä jokin tietosisältöjä ja niiden hyödynnettävyyttä parantava toimenpide?

-

Seurataanko hankintayksikkösi hankintasopimusten käyttöä sopimuskauden aikana sopimusjärjestelmän avulla tai muutoin? Onko sopimustietojen keräämiselle esitettävä alustava siirtymäaika riittävä?

Kyllä, hankintasopimusten käyttöä seurataan järjestelmän avulla. Pyydämme huomioimaan, että keskitetyn sopimusrekisterin kustannuksia ja vaikutuksia tulisi selvittää vielä tarkemmin. On oletettavaa, että hallinnollinen taakka ja kustannukset nousevat korkeaksi. Jatkovalmistelussa olisi hyvä arvioida keskitetyn järjestelmän ja rajapintojen kehittämisen hyötyjä suhteessa hankintayksiköiden parempaan sopimushallintaan. Tavoitteet ovat sinänsä kannatettavia, mutta mahdollisesti ratkaistavissa muilla kevyemmällä keinoilla, kuten edellyttämällä tehokkaampaa hankintasuunnittelua ja siitä tiedottamista tai avoimien rajapintojen kehittämisellä hankintayksiköiden omiin järjestelmiin.

Asian jatkovalmistelussa olisi myös hyvä ottaa huomioon, että onko keskitetyllä sopimusrekisterillä vaikutusta markkinoilla tarjottavien sopimushallintajärjestelmien kehitykseen ja niihin liittyvien innovaatioiden syntyymiseen.

Näettekö estettä kerätä rakenteisena datana tarjousten vertailuperusteita ja vertailuhintoja/laatupisteitä koskevia tietoja?

Ehdotus on kannatettava, kunhan varmistetaan liikkumatila monipuolisten vertailuperusteiden käyttämiselle tarjouskilpailuissa sekä huomioidaan kilpailuoikeudelliset näkökulmat. Datan rakenteellinen kerääminen saattaa vähentää hankintayksiköiden halukkuutta tai kykyä uusien ja innovatiivisten vertailuperusteiden käyttämiselle.

Innovatiivisissa hankinnoissa olisi toivottavaa nähdä vertailuperusteiden painopisteiden siirtyvän suoremäärästä ja yksikköhinnosta siihen, millaisia tuloksia erilaisilla palveluilla saadaan aikaan. Jotta tähän päästään, tarvitaan hankintakäytäntöjä, jotka jättävät tilaa innovaatioille ja kokeiluille. Monipuolisen ja kehittyvän rakenteellisen tiedon kerääminen tulisikin varmistaa.

Pohjola Noora
Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra